

Пластична анатомія
м'язів голови

Пластична анатомія м'язів голови

На голові розрізняють дві групи м'язів: **мімічні** і **жувальні**. Особливістю мімічних м'язів є те, що вони беруть початок від кісток, а прикріплюються до внутрішньої поверхні шкіри. Мімічні м'язи розміщені на лицьовій частині черепа і тільки деякі – на мозковій.

Ці м'язи сконцентровані навколо отворів очей, рота, носа. Призначення їх – звужувати або розширювати ці отвори лицьового черепа. Напрямок їхніх волокон повздовжній і радіальний.

Мімічні м'язи

Надчерепний м'яз розділяється на окремі частини зі своїми власними назвами. Всі ці частини з'єднуються з сухожильним шоломом, який покриває черепну коробку зверху. Шолом не з'єднаний з кістками мозкового черепа, а тільки тісно зростається зі шкірою голови, внаслідок чого він рухається під впливом скорочень, приєднаних до нього м'язів. Передня частина надчерепного м'яза – це **лобний м'яз** (парний), який починається від сухожильного шолома, спускається донизу і досередини, сходячись вниз зі своєю парою, приєднується до внутрішньої поверхні шкіри лоба над бровами. При скороченні лобні м'язи піднімають брови доверху і утворюють поперечні складки на лобі паралельно до брів. Крім того вони тягнуть сухожильний шолом разом зі шкірою вперед. Задня частина надчерепного м'яза – **потиличний м'яз**, розташований на потиличній кістці. Починається від верхньої вищої лінії потиличної кістки і прикріплюється до сухожильного шолома, відтягує сухожильний шолом назад. Бокова частина надчерепного м'яза представлена трьома невеликими слабенькими м'язами, які приєднуються навколо вуха. У більшості людей ці м'язи розвинені надзвичайно слабо, та їх функція практично непомітна. Люди, які можуть рухати вухами, зустрічаються дуже рідко.

Внутрішній пучок лобного м'яза приєднується до носової кістки, утворюючи **пірамідальний м'яз**. Скорочуючись, він утворює на перенісці поперечні складки.

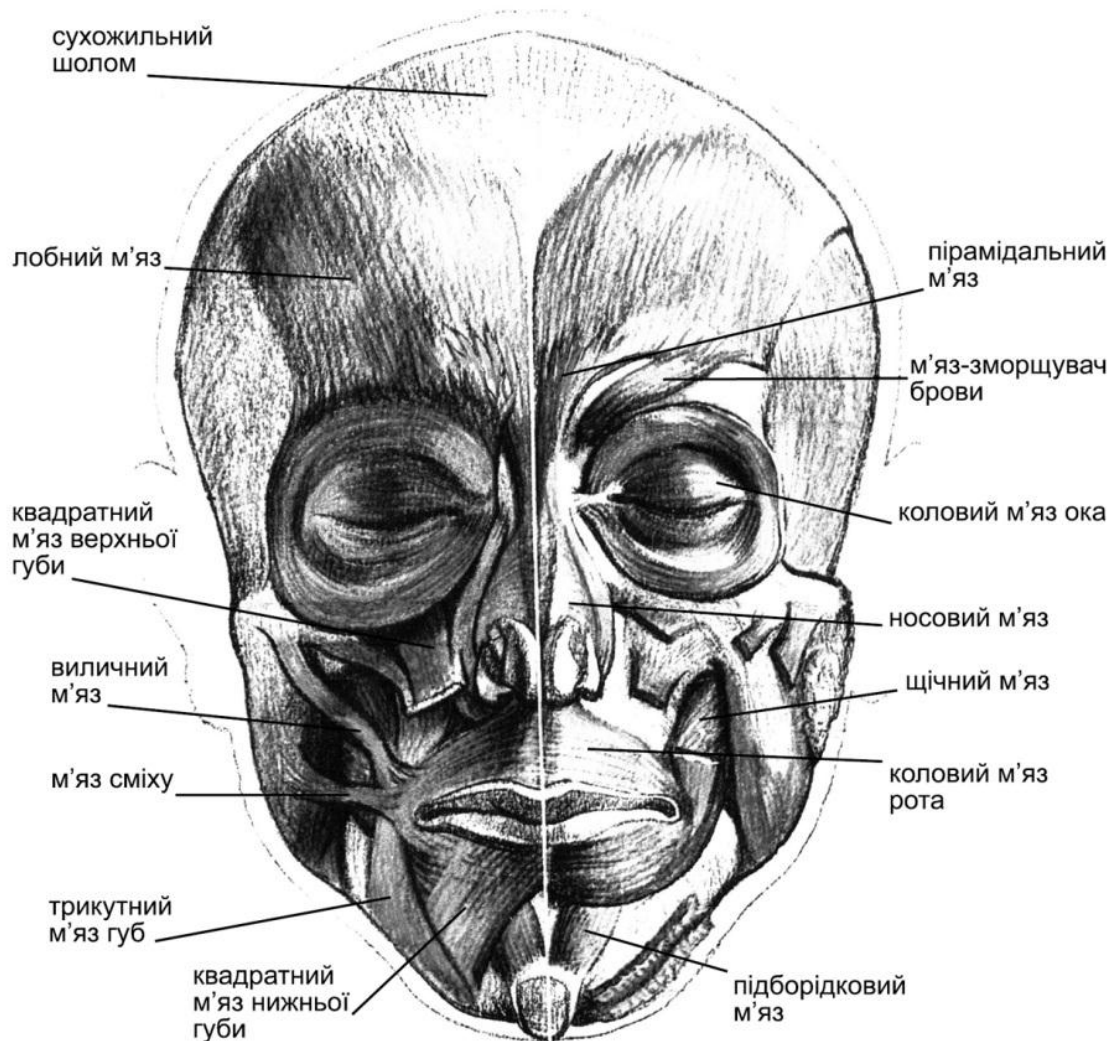
Під лобним м'язом розміщений **м'яз-зморщувач брови** (парний). Він починається біля внутрішнього краю надбрівної дуги лобної кістки і, направляючись в сторону, приєднується до шкіри брови. При скороченні зближує брови між собою, утворюючи вертикальні складки між бровами.

Навколо краю орбіти ока розташований **коловий м'яз ока**, який ділиться на три частини: орбітальну, розташовану навколо краю орбіти, що сприяє міцному зажмурюванню ока, повікову, розташовану під шкірою на повіках, що затуляє очну щілину, заплющуючи повіки, і слізну, розташовану глибше, ніж попередні, що розширює слізний мішечок, сприяючи відтоку слюзи з ока в носослізний канал.

Найбільша кількість м'язів на лицьовому черепі зосереджена навколо ротової щілини. Тут під шкірою міститься **коловий м'яз рота**, розташований у товщі губ. Волокна цього м'яза частково дійсно колові, частково, починаючи від шкіри кутів рота, закінчуються біля середньої лінії ротової щілини, інші, починаючи від шкіри губи, огинають кут рота і закінчуються на другій губі. Залежно від того, яка частина цього м'яза більше скорочується, він затуляє губи, внутрішню або тільки

зовнішню їх частину, висуває губи вперед або просто закриває рот. У відкриванні рота бере участь велика кількість м'язів, волокна яких мають радіальний напрям в різні боки від ротового отвору. Одні з них піднімають кут рота, інші опускають його, треті тягнуть його вбік, четверті піднімають верхню губу, п'яті опускають нижню і т. ін.

Виличний м'яз лежить близько до поверхні шкіри. Починається від виличної кістки, опускається косо вниз і прикріплюється до шкіри кута рота. Відтягує кут рота доверху і назовні, натягує губи.

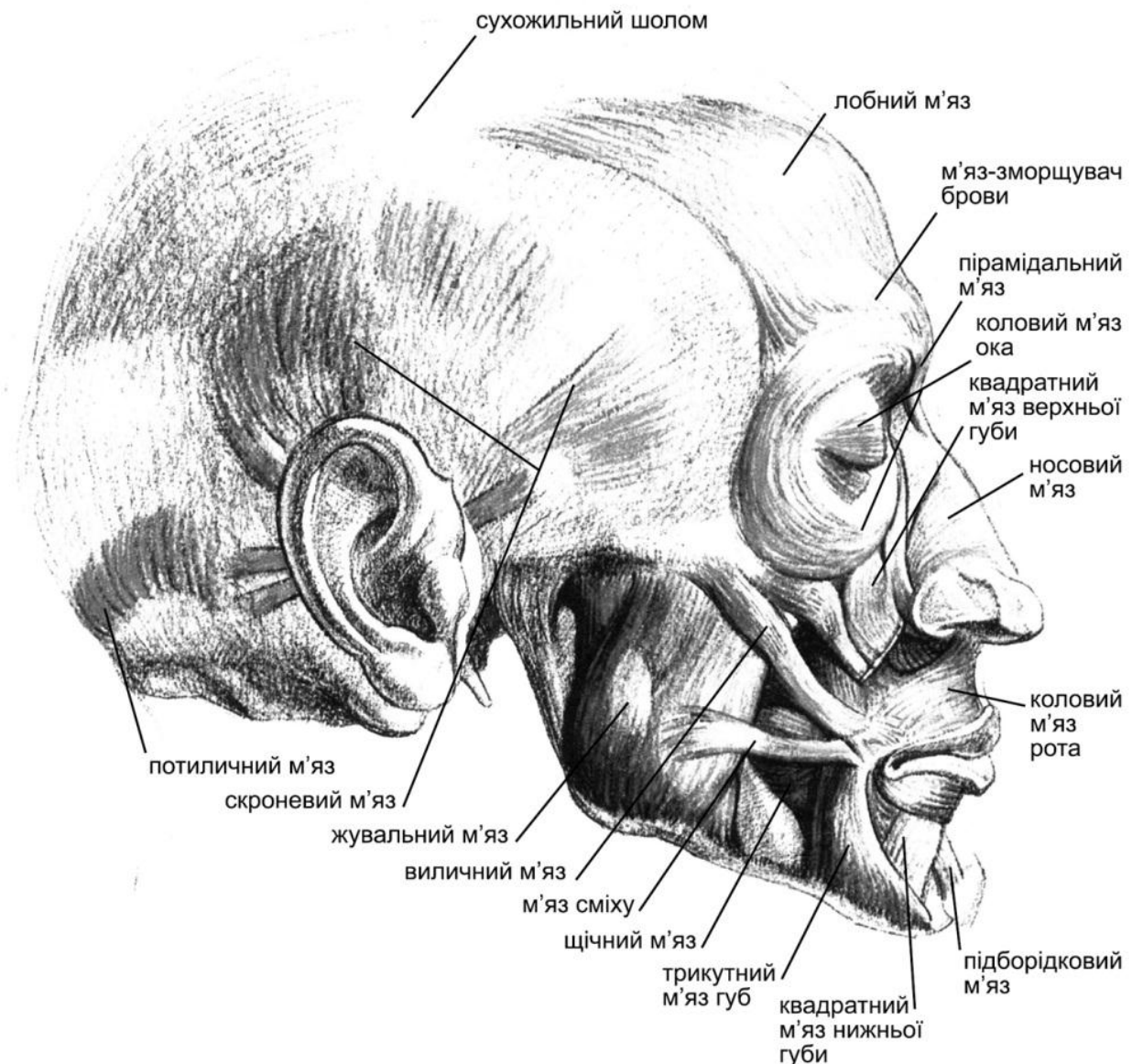
Опускаються кути рота за допомогою **трикутного м'яза губ**. Своїм широким пучком м'яз починається від нижнього краю нижньої щелепи, з зовнішньої сторони – від підборідного горбка, волокна м'яза сходяться доверху і прикріплюються до шкіри кута рота.

Квадратний м'яз нижньої губи вивертає назовні нижню губу. Починається по нижньому краю нижньої щелепи від підборідного горбка, прикріплюється до шкіри всієї нижньої губи. Із зовнішньої сторони він значною мірою прикритий трикутним м'язом.

Квадратний м'яз верхньої губи починається трьома пучками (головками). Виличний пучок починається від виличної кістки і прикріплюється до шкіри щоки біля носо-губної борозни. Друга головка бере початок від нижнього краю верхньої щелепи і прикріплюється до шкіри верхньої губи, доходячи до її краю. Третя головка починається від лобного відростка верхньої щелепи, прикріплюється до шкіри верхньої губи і крила носа. Скорочуючись, квадратний м'яз верхньої губи піднімає шкіру щоки і верхню губу.

М'яз сміху лежить поряд з виличним. Починається від шкіри кута рота та прикріплюється до шкіри щоки і фасції, яка покриває цю частину м'яза. При скороченні м'яз притягує шкіру щоки до кута рота.

Носовий м'яз лежить глибоко, починається від тіла верхньої щелепи і приєднується короткими пучками до шкіри крил носа, а довгими переходить через хрящову частину спинки носа, з'єднуючись зі своєю парою з протилежного боку. При скороченні коротких пучків крила носа наближаються до перегородки носа.

Довгі пучки можуть опускати м'яку частину носа.

Щічний м'яз (м'яз сурмачів) починається від альвеолярних відростків нижньої та верхньої щелепи, крилоподібного відростка основної кістки. Волокна йдуть косо вгору до кута рота і з'єднуються з коловим м'язом рота. При скороченні тягне кут рота назовні, притискаючи щоки та губи до зубів.

В ділянці підборіддя знаходиться парний підборідковий м'яз, який починається від ямок передніх зубів нижньої щелепи, йде вниз і досередини, сходячись зі своєю парою і прикріплюється до шкіри підборіддя. Піднімає шкіру підборіддя доверху і зморщує її. В місці зростання зі шкірою утворює підборідкову ямку.

М'яз, що піднімає кут рота, починається від собачої ямки на передній поверхні верхньої щелепи. Прикріплюється до шкіри кута рота, при скороченні піднімає кут рота доверху.

Жувальні м'язи

Для пластичної анатомії важливими з цієї групи є дві пари: власне **жувальний м'яз** та **скроневий м'яз**.

Жувальний м'яз починається від нижнього краю виличної дуги і виличної кістки. Лежить на зовнішній поверхні гілки нижньої щелепи і приєднується до її зовнішньої поверхні спереду кута нижньої щелепи. Функція: піднімає нижню щелепу, притискаючи нижні зуби до верхніх.

Скроневий м'яз починається віялоподібно від скроневої лінії черепа і від всієї поверхні скроневої ямки. Волокна його сходяться між собою донизу і приєднуються, проходячи під виличною дугою, до вінцевого відростка нижньої щелепи. Функція: тягне нижню щелепу вгору. Задні пучки м'яза відтягують її назад. Ця група м'язів разом з коловим м'язом рота у значній мірі визначає форми обличчя.

Для пластичної характеристики обличчя велике значення мають **носо-губна борозна**, яка йде від крила носа до кута рота, і **підборідково-губна борозна** міститься між нижньою губою і підборіддям. Вертикально вниз від перегородки носа йде широка борозна – **фільтр**. **Передня щічна борозна** починається від нижнього краю виличної кістки, йде вниз по передньому краю жувального м'яза на нижню щелепу. Форми цих борозен змінюються, залежно від скорочення м'язів, що розташовані поряд.

Список використаної літератури

- Алексич М.Н., Кузнецов А.М., Лейзеров И.М. Анатомические рисунки русских художников. – М.: Искусство, 1952.
- Воробьев В.П. Атлас анатомии человека, 1937.
- Гицеску Г. Пластическая анатомия, 1963.
- Дюваль М. Анатомия для художников. – М.: Искусство, 1936.
- Иваницкий М.Ф. Анатомия человека. – М.: Физкультура и спорт, 1948.
- Карузин П.И. О размерах, росте и пропорциях человеческого тела/ Руководство по пластической анатомии. – М.: Гиз, 1921.
- Рабинович М.Ц. Изображение человека на основах пластической анатомии. – М.: Искусство, 1965.
- Лысенков Н.К. Пластическая анатомия. – М.: Гиз, 1925.
- Механик Н. Основы пластической анатомии. – М.: Искусство, 1958.
- Молье С. Пластическая анатомия. – М.: Искусство, 1937.
- Павлов Г. М., Павлова В.Н. Пластическая анатомия. – М.: Коиз, 1954.
- Тихонов М.Т. Курс пластической анатомии человека. Спб., 1906.
- Bammes Gottfried. Der nackte Mensch, VEB Verlag der Kunst Dresden, BRD, 1982.
- Dr. Barbara Weitz. Atlas der Anatomie Organsysteme und Srukturen in 439 Bildern, Weltbild Verlag, München 1998.
- Saran Simblet fotos von John Davis. Der Akt Anatomie für künstler. Dorling Kindersley Verlag GmbH, München 2002.